

MARGARETA FRIDSTRAND — LUTMAKARE

En svensk tjej som bygger lutor i England! Jag hade hört vaga rykten om denna "rara äрта" och fick tillfälle att träffa Margareta Fridstrand under hennes besök i Stockholm nyligen. Med sig hade hon också sin senast byggda luta, en kopia efter den berömda lutmakaren Vendelio Venere. Margareta är född i Stockholm och studerade konsthistoria, kinesiska och engelska vid universitetet. Fortsatte sedan med administrativt arbete vid universitetsförvaltningen, men trivdes aldrig särskilt bra. Där fanns hela tiden en längtan efter att få syssla med någonting mera handfast och praktiskt. Hon träffade den engelske counter-tenoren Kevin Smith och kom på så sätt i kontakt med den mycket livaktiga engelska "tidig musik-rörelsen". Träffade och träffar då förstås många lutenister. Intresset väcktes för instrumentmakeri och Margareta plockade ihop en lutbyggsats, som åtminstone öppnade dörren för stipendier från British Council och Svenska institutet. Hon vill emellertid knappast rekommendera andra att skaffa och försöka få i hop dessa byggsatser: de är alltför dåliga.

Väl i England började Margareta studera vid London College of Furniture, men upplevde studierna där som ganska meningslösa. Första studieåret fick eleverna inte ens titta in i en verkstad! Nåväl, tiden vid skolan resulterade i varje fall i en kopia på en barockgitar och blodad tand. Margareta hyrde in sig i en av Early Music Centres verkstäder och lärde sig mycket genom samtal och impulser från andra lutmakare som verkade där. För närvarande arbetar hon i sitt eget hem i utkanten av London.

Sin första luta byggde Margareta 1977 och har alltså nyligen blivit klar med den femte. Hon har ett flertal beställningar och räknar med att ganska snart försörja sig på lutmakeriet, men hon säger att hon då måste kunna arbeta snabbare än hon gör i dag. En bättre maskinell utrustning är också nödvändig och här står en rejäl bandsåg kanske främst på önskelistan. När vi talar om svårigheterna i lutmakeriet så är det framför allt bristen på lämpligt virke och annat material som upplevs som besvärande. Margareta påpekar också bristen på en adekvat utbildning i dag. Förr var utbildningstiden omfattande: vägen från lärling över gesäll till mästare var lång. Tyvärr har det också skrivits väldigt lite om lutmakeri. Mycket grund- och jämförande forskning återstår att göra. Relativt många lutmakare är emellertid verksamma i dag, både i England och på kontinenten. Efterfrågan på god lutor är också betydligt större än tillgången. I Sverige har ett bra initiativ tagits av Birkagårdens folkhögskola i Stockholm, som i sommar anordnar kurser i instrumentmakeri och då även lutor.

Den sjukoriga luta som Margareta hade med sig till Sverige var mycket välbyggd med ett noggrant detaljarbete och en vacker klang. Margareta är uppenbart tilltalad och intresserad av instrumentens rent estetiska kvaliteter och hon är lika noggrann med lutornas insida som utsida; en fin yttinns bidrar också till bättre klangegenskaper menar hon. Margareta erkänner att hon har svårt att skilja sig från de instrument som hon byggt, men det är ju en nödvändighet för den som vill kunna försörja sig på hantverket. Hittills har Margareta huvudsakligen arbeta med renässanslutor, men hoppas att få bygga även andra lutttyper. I hög grad styrs dock arbetsinriktningen av beställarnas önskemål. Det skall bli intressant att följa Margaretas vidare utveckling som lutmakare och jag hoppas få se fler av hennes instrument finna vägen "tillbaka" till Sverige.

Kenneth Sparr